

kerîm Hâîrî'nin 1937 yılında ölümünden sonra Hânsâr, Tahran ve Kum'da birçok kimse tarafından merci-i taklîd olarak kabul edildi. Seyyid Ali Hüccet ve Seyyid Sadreddin Sadr ile yaptıkları ortak çalışmalar sonunda Kum'daki medreselerde öğrenim gören talebe sayısında büyük bir artış oldu. Hânsârî, başta Âyetullah Bihiştî olmak üzere çok sayıda öğrenci yetiştirdi. Ayrıca İran Şîası arasında uzun süreden beri terkedilen cuma namazlarınının 1941 yılından itibaren yeniden kılınmasında önemli katkıları oldu.

Siyasî konularda da aktif olan Hânsârî, özellikle millî ve İslâmî meselelerde kararlı bir tavır ortaya koydu. 1947-1948 Filistinliler hareketini destekledi. 1952 yılında İran Parlamentosu'na Kum'dan girmek isteyen bir toprak ağasının meclise girmesi aleyhinde fetva verdi. Aynı yıl Muhammed Musaddık'ın İran petrollerini millileştirmesi kararını, halk üzerinde büyük bir tesir bırakan fetvası ile destekleyerek bu tür kararlara arka çıkmanın dinî bir görev olduğunu ilân etti.

Hânsârî yaptığı yağmur duaları ile de ün kazanmıştır. 1943 yılında Kum'da 20.000 kişinin iştirakiyle idare ettiği bir duanın ardından yağmur yağması onun kerâmetine hamledilmiştir.

Hayatının son yıllarında birçok hastalıktan mustarip olan Hânsârî Hemedan'da vefat etti. Cenazesi Kum'a nakledilerek hocası Hâîrî'nin yanına defnedildi.

Hânsârî'nin daha çok fıkıhla ilgili olan az sayıda eserlerinden *Müntehabü'l-ahkâm* adlı kitabı ile Ahund Molla'nın *el-'Urvetü'l-vüşkâ* adlı eserine yazdığı *Hâşiye 'ale'l-'Urvetü'l-vüşkâ* basılmıştır (eserleri için bk. Âgâ Büzürg-i Tahrânî, I, 246).

BİBLİYOGRAFYA :

Âgâ Büzürg-i Tahrânî, *Tabakâtü a'lâmi's-Şîa*, Meşhed 1404, I, 246-247; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, IX, 127; M. Momen, *An Introduction to Shi'i Islam*, New Haven - London 1985, s. 247; Abdulhadi Hairî, "Khânsârî", *EP* (İng.), IV, 1028.

AVNİ İLHAN

HÂNSEVÎ

(الهانسوی)

Cemâlüddîn Ahmed
b. Muhammed b. Muzaffer
en-Nu'mânî el-Hânsevî
(ö. 659/1260-61)

Çiştîyye tarikatına mensup
Hintli mutasavvîf.

580 (1184-85) yılında Hindistan'ın Pencap bölgesindeki Hânsî şehrinde doğdu. Soyu Ebû Hanîfe'ye kadar uzanır. Hayatı hakkındaki bilgiler menkıbelerle karışık. Çok iyi Arapça bilenlerin tayin edildiği hatiplik görevinde bulunduğu göre iyi bir öğrenim görmüş olmalıdır. Hânsevî, bu görevi sırasında Çiştî şeyhlerinden Ferîdüddin Mes'ûd Genc-i Şeker'e intisap etti. Şeyhinin isteği üzerine resmî görevinden ayrılarak onun önde gelen mürid ve halifelerinden biri oldu. Hilâfet alıp memleketi Hânsî'ye döndükten sonra Ecûdhen şehrinde ikamet eden şeyhini birkaç defa ziyaret etti. Sağlığının bozulması üzerine de kendisinden haber almak için bir hizmetçisini ona göndermeye başladı. Resmî görevini bıraktıktan sonra sıkıntı ve zorluklarla dolu bir hayat süren Hânsevî, yanında bir müddet kalan Nizâmüddin Evliyâ'dan durumunu şeyhine anlatmasını istemiş, şeyhi de kendisine bu yola girenlerin başına bu gibi hallerin gelebileceğini bildirmişti. Hânsevî şeyhinden beş yıl önce Hânsî'de vefat etti. 1406 yılında kendisi ve üç müridinin kabirleri üzerine bir türbe inşa edildi.

Eserleri. Âlim ve şair bir sûfî olan Hânsevî'nin çeşitli eserleri olduğu bilinmekteyse de bunlardan ancak ikisi günümüze ulaşmıştır. 1. *Dîvân*. Çiştîyye tarikatına mensup bir sûfî tarafından yazılan ilk manzum eser olan bu Farsça divan iki bölümden meydana gelmekte olup birinci bölümü gazelleri, ikinci bölümü rubâî ve kıtaları ihtiva etmektedir. VII. (XIII.) yüzyılın başlarında Kuzey Hindistan'da bulunan dinî ve siyasî kurumlarla halkın inanç

ve davranışları hakkında bilgi vermesi açısından da önemli olan eser Pîrcî Refîuddin tarafından neşredilmiştir (Delhi 1889). K. V. Zetterstéen, Hânsevî'nin bazı şiirlerini İngilizce'ye tercüme ederek yayımlamıştır ("Selections from the Divan of Jamâluddîn Ahmad Hansawi", *Islamic Research Association Miscellany*, I [1948], s. 165-182). 2. *Mülhemât* (Alwar 1306; Delhi 1308). Hikemî ve tasavvufî mesellerden meydana gelen, bilhassa zâhid ile ârif arasındaki farkları ortaya koyan Arapça bir eserdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mîrhord, *Siyerü'l-evliyâ*³ (trc. İcâzülhak Kud-dûsî), Lahor 1992, s. 311-317; Abdülhak Dihlevî, *Ahbârü'l-ahyâr* (trc. Subhân Mahmûd - Muhammed Fâzıl), Delhi 1994, s. 151-153; Abdülhay el-Hasenî, *Nüzhethü'l-havâtir*, I, 93; İcâzülhak Kud-dûsî, *Tezkire-i Şüfîyâ-i Pencâb*, Karaçi 1962, s. 513-517; K. A. Nizami, *Some Aspects of Religion and Politics in India*, Delhi 1974, s. 169, 192-193, 269; a.mlf., *The Life and Times of Shaikh Farid-ud-din Ganj-i Shakar*, Delhi 1987, s. 68-70; Zübeyd Ahmed, *el-Âdâbü'l-'Arabîyye*, I, 127-129; Rahman Ali, *Tezkire-i 'Ulemâ-i Hind*, Karaçi, ts. (Matbaat-ı Pâkistân), s. 150-151; S. A. A. Rizvî, *A History of Sufism in India*, New Delhi 1986, I, 153-154; I. H. Siddiqu, "The Early Chishti Dargahs", *Muslim Shrines in India* (ed. C. W. Troll), New Delhi 1989, s. 17-18; J. Burton-Page, "Hânsawi", *EP* (İng.), III, 167.

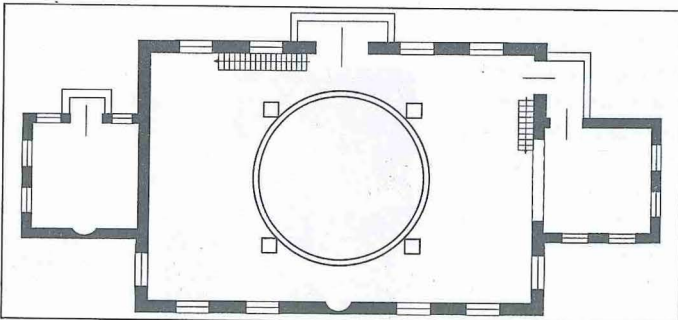
RIZA KURTULUŞ

HANYA MEVLEVÎHÂNESİ

1880-1924 yılları arasında
Hanya'da faaliyet gösteren
mevlevîhâne.

Girit'in Hanya sancağında 1880 yılında Kara Abdal Süleyman Şemsî Dede tarafından kurulmuş olup Mevlevîliğin Ege adaları ve Mora yarımadasına yayılışı kadar bölgede gelişen siyasî olaylar açısından da önem taşımaktadır.

1828'de Konya'da dünyaya gelen Süleyman Şemsî Dede, on beş yaşında iken Şems-i Tebrîzî Dergâhı türbedarı Seyyid Emîrşah Kaygusuz Abdal Dede'ye intisap etti. Mevlânâ Dergâhı'nda çile çıkarıp hilâfetnâme aldıktan sonra Sultan Dîvânî Dergâhı'na hizmet ve ilim tahsili için Afyonkarahisar'a giderek dört yıl burada kaldı. Daha sonra Bursa ve İstanbul'daki ziyaretgâhları dolaştı. Aydın Güzelhisar Mevlevîhânesi şeyhi Horasânî Ali Dede'nin vefatı üzerine 1870 yılında bu dergâhın şeyhliğine tayin edildi. Bu görevde iken Hanya'daki Mevlevî muhiblerinin ısrarlı davetleri üzerine Hanya'ya gitti (1872). Geniş bir arazi üzerinde ve zengin vakf-

Hanya
Mevlevîhânesi'nin
plan krokisi